

Wat doen we met talenten in kunst en cultuur?

Tiësto, Halina Reijn, Ali B en Maan hebben twee dingen gemeen: talent en een middelbare schoolopleiding. De schijn zou kunnen zijn dat deze twee elkaar in de weg zitten. Immers, onder biologie ligt je zangcarrière stil. Aan de andere kant: een van de belangrijkste opdrachten van het onderwijs is talentontwikkeling. SLO helpt met de leerplankundige inbedding in de onderwijspraktijk van talentontwikkeling op het gebied van kunst en cultuur.

DOOR RENÉ LEVERINK

In opdracht van OCW heeft SLO onderzoek gedaan naar talentontwikkeling en het leerplan. De vraag was hoe leraren en scholen ondersteund kunnen worden bij het samenstellen van een samenhangend leerplan op maat voor (top)-talenten op het gebied van kunst en cultuur. Er is onder meer onderzocht welke succesfactoren in een school van invloed zijn op het ontwikkelen van artistieke (top)talenten. Pascal Marsman en Sigrid Loenen (SLO) sturen het project *Talentontwikkeling kunst & cultuur in het leerplan van het voortgezet onderwijs* aan. Doel is te komen tot een structurele inbedding van de ontwikkeling van creatief talent in de praktijk van het voortgezet onderwijs. Vaak is er in dit opzicht sprake van verschillende werelden. Natuurlijk, leerlingen krijgen op school les in kunst en cultuur, zowel theoretisch als praktisch. Maar voor vioolles gaan ze naar de muziek-school. Sigrid Loenen: 'Het heeft allebei direct te maken met talentontwikkeling. Daarbij gaat het zowel om het ontdekken van talent als om het verder ontplooiën ervan.'

Visie

De ontwikkeling van creatief talent speelt zich zowel binnen- als buitenschools af. Pascal Marsman: 'Voor geen twee leerlingen is de beginsituatie hetzelfde. De een heeft in de brugklas al

CKVjunior

Het PENTA College CSG Jacob van Liesveldt in Hellevoetsluis is een erkende CultuurProfielSchool voor vmbo, mavo, havo, atheneum en gymnasium. De school streeft ernaar dat de doorgaande leerlijn binnen het kunst- en cultuuronderwijs leidt tot 'een cultureel zelfbewuste leerling die vanuit school de nodige bagage heeft meegekregen om uitingen in de wereld te begrijpen en zelfstandig keuzes te maken! In de onderbouw krijgen de leerlingen naast de reguliere kunstvakken muziek en beeldende vorming, CKVjunior. Dit is een door de school ontwikkeld vak dat de leerlingen de gelegenheid geeft hun creativiteit, talenten en kijk op de wereld te ontwikkelen. Het programma omvat onder meer excursies, projectweken, kunst-kijk-circuits en andere culturele activiteiten. CKVjunior is mede bedoeld als aansluiting vanuit de onderbouw met de bovenbouw, waar ckv voor alle leerlingen een verplicht schoolexamen vak is.

Cultuurstroom

Ook Lyceum Schöndeln (Roermond) is een erkende CultuurProfielSchool die onderwijs voor havo, atheneum en gymnasium biedt. In de onderbouw worden de vakken beeldende vorming en muziek regulier gegeven. In de bovenbouw kunnen leerlingen kiezen voor een van de examenvakken kunst (beeldende vormgeving, drama en muziek), alle drie in

combinatie met kunst (algemeen). De Cultuurstroom is bestemd voor onderbouwleerlingen en staat naast het aanbod van de reguliere kunstvakken. De Cultuurstroom valt onder de noemer talentontwikkeling, hoewel de school de woorden talent en talentontwikkeling waar mogelijk vermijdt, vanuit de gedachte dat er in de school ruimte voor ieders talent is. Bovendien dient al het talent ontwikkeld en zoveel mogelijk met elkaar gedeeld te worden, ook wanneer er sprake is van een bijzonder talent bij een leerling. Deze leerlingen krijgen bijvoorbeeld een rol als tutor om zo hun medeleerlingen te helpen of ze helpen de mentoren bij de organisatie van schoolactiviteiten.

Uitloktag

Bureau Babel in Den Bosch is een intermediair tussen cultuur en onderwijs. De medewerkers ontwikkelen verschillende programma's en projecten voor zowel scholen als instellingen. De Uitloktag voor vierdejaars havo- en vwo-leerlingen en de (Cultuur)Sjoktag voor vmbo-leerlingen zorgen ervoor dat ruim tweeduizend leerlingen in het kader van ckv kennismaken met het culturele veld en kunnen 'proeven' van wat kunstenaars, makers en instellingen aanbieden. Bureau Babel organiseert ook activiteiten voor leraren en voor medewerkers van culturele instellingen. Daarnaast verzorgt Bureau Babel vakspecifieke teamtrainingen en trainingen op het gebied van creativiteitsontwikkeling.

Laura van Kaam tijdens de Voice Kids (foto Brian op de Dijk)

jarenlang op dansles gezeten. De ander speelt nog maar een jaar gitaar. Door het formuleren van een leerplan kun je als school of vaksectie bedenken in hoeverre je daar rekening mee wilt houden. Je moet keuzes maken. Richten we ons primair op het individuele talent of kiezen we voor talentklassen? Hoeveel tijd stellen we beschikbaar en op welke manier komt het in het rooster? Gaat het om enkele of meerdere kunstdisciplines? Zijn er dwarsverbindingen te leggen met schoolvakken? Zetten we in op de reguliere kunstvakken of bijvoorbeeld ook op mode, design, animatie of poëzie? Wij adviseren scholen die met een specifieke vorm van talentontwikkeling aan de slag willen om een duidelijke beleidsmatige visie te ontwikkelen.'

Startdocument

Op de website <http://kunstcultuur.slo.nl> (onder het thema Talentontwikkeling) is het *Startdocument visie en beleid* te downloaden. Hiermee kan in een aantal stappen de route afgelegd worden van idee naar visie en beleid. Het is bedoeld voor vaksecties, maar werkt ook op het niveau van de schoolleiding. Je begint met af te spreken wat je als school onder 'talent' en 'talentontwikkeling' verstaat. Welke ambities zijn er en welke middelen zetten we in? Van daaruit zet je de stap naar kunst en cultuur. Wat willen we bereiken? Hoe meten we resultaten? Kijken we alleen naar de prestaties, of ook naar inzet en vorderingen? In welke mate willen we ons op deze manier als school profileren? Willen we samenwerkingsverbanden met externe culturele instellingen of kunstenaars? Uiteraard moet ook nagedacht worden over leerplankundige aspecten als de wenselijkheid van een doorlopende leerlijn voor onderbouw en bovenbouw en de aansluiting met het vervolgonderwijs. Marsman: 'Voor een goede verankering in het schoolbeleid is het van belang het startdocument onderdeel te maken van het bestaande schoolbeleidsplan en te stimuleren dat de plannen ook echt uitgevoerd worden. Dat bevordert je door je visie op talentontwikkeling in kunst en cultuur uit te dragen via bijvoorbeeld de schoolwebsite, de schoolgids en de manier waarop je als school profileert.'

Matrix ambities en objectieven talentontwikkeling kunst en cultuur.

Succesfactoren

Met de download *Werkdocument succesfactoren* kan in kaart worden gebracht hoe de uitgangssituatie is en op welke factoren nog een inspanning nodig is. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de breedte van het aanbod aan kunstvakken, de beschikbaarheid van middelen voor extra activiteiten, de vraag of er gespecialiseerd wordt op atelier- of podiumkunsten, hoe het zit met de samenwerking met externe cultuurpartners en of meedoen aan landelijke of regionale talentprojecten een optie is. Op de website staan verder allerlei werkdocumenten (onder meer gericht op het formuleren van visie en beleid op dit gebied) en voorbeeldleerplannen po en onderbouw vo. Met het oog op een succesvolle implementatie benadrukken Marsman en Loenen dat de informatie die via de website en andere media wordt aangeboden uiterst praktisch en praktijkgericht is. Zo is er een matrix gemaakt waarmee scholen zichzelf helderheid kunnen verschaffen ten aanzien van hun ambities en objectieven op het gebied van talentontwikkeling in kunst en cultuur. Deze opties in het kwadrant liggen ook ten grondslag aan de schoolportretten die op de website te vinden zijn. Loenen: 'Scholen willen graag leren van anderen en het is natuurlijk heel goed je voordeel te doen met de ervaringen en ideeën die vergelijkbare scholen hebben opgedaan en met de keuzes die zij gemaakt hebben.' ●

► **Meer informatie:** SLO, Pascal Marsman (p.marsman@slo.nl) <http://kunstcultuur.slo.nl/talentontwikkeling-binnen-kunst-en-cultuur-en-het-leerplan>
<http://www.cultuurprofielcholen.nl/>